

Verše bratra Sonky

Hugo Sonnenschein

Motto

Mně říkají: Ta bídná chátra,
ztracenej člověk, divnej zjev,
však já jen v slunci vidím bratra,
mám snivou duši, horkou krev.

Curriculum vitae

Já nemám nic než hnědý oči
a rozcuchaný pačesy
a hrubej šedej ohoz nosím
rok co rok v každým počasí...

Já nemám nic než svoje housle
a matku, co mě proklíná,
nic nehledal jsem. Těch pár přátel?
Sami mi spadli do klína.

Nehledám nic, vždy najdu radost
a vedu život tuláka.
Mě líbá čas, já líbám děvky
a pozoruju oblaka.

Ježíš

Vagabund, co měl dlouhý černý vlasy,
havraní vlasy neučesaný,
a sluneční jas v očích plných krásy
a bílý tělo v hadrech schovaný,

šel jednou v noci s partou utopistů,
naivních snílků, ctících jeho um,
co líbali mu nohy s chvěním listů,
ke kuplířce, co měla poblíž dům:

Řek děvkám ke svým pravdám úvod pouhý,
vtom jejich oči vzplály, jak se zdá,
v těch očích zaleskly se slzy touhy –
děvky ho chápou, je to pobuda.

Noční modlitba

Milý Bože, dej všem lásku,
ušetři tu zemskou chásku
satanových milodarů – –
Mě však nervi z jeho spárů.

Dej, ať mravný občan stane
u své družky milované,
ať se ke své ženě vine – –
každé prase u své svině,

kterou ty sám dals mu darem.
Kochej se tím šťastným párem,
mně však přenech satanáše!
Tak rád bych ho jednou našel.

Dobrý Bože, mocný pane,
dej, ať každý z hříchů vstane,
mě však nechej v hříšné stáji,
ať mnou všichni pohrdají.

Ať mi „každý“ táhne z cesty,
ať mi „každý“ chce dát pěstí,
hledám přece satanáše.
Tak rád bych ho jednou našel.

Zimní sonet

V sněhu a mrazu mění se mé slzy
v ledové perly, v krystal jinovatky
a ve vlasech mi způsobuje zmatky
severák, ostrý, skučící a drzý.

Ten můj spor s Bohem, ten mě trochu mrzí.
Moci tak tiše padnout k nohám matky!
Můj otčenáš zněl marně, tichý, krátký.
V ledové perly mění se mé slzy.

Kdo chtěl by dbát na lidi mého typu?
Zaběhl jsem se s toulavými psy.
Hledal jsem smrt – a nic. Co ještě chci?

Slepý a bídny, jenom zuby skřípu.
Ty, pýcho vagabunda, kde teď jsi?
Zaběhl jsem se s toulavými psy...

Ti v Bohu

Lidská krev stéká do hnoje
toho, kdo svržen dávno je:
My v Bohu a *my* omámení –
Dokud z nás každý nezcepení...

Otče náš, jenž jsi,
jenž navěky jsi,

mysl mou jsi mlhou zastřel,
potom někdo křikl: Zastřel!
Tak jsem střelil. Kdosi vzdych...
Proč je zabíjení hřích!?

Pater Noster, otče Krista,
Jenž jsi... věčný... anarchista.

Válka na zemi

Ne, nejsem unavený. Potácím se v čase
A v prostoru Země, jež má úzkost v hlase.

Zítra nebo včera... jen dnešek má mě ve své moci,
mé dny jsou slepí bratři
a němé sestry jsou mé noci.

Jen tváře mužů, v nichž úsměv zkameněl,
kvetoucí klíny čekajících žen,
pole poraněných těl
a
z očí čteš odpověď na otázky:
věčné světlo ustrnulé lásky.
Dítě, jež zradilo, přijde na odstřel.
Kdo moji krev tolik prolít chtěl?

Žal, žal, to slovo žaluje: žal.

Zakal mi zrak

Zakal mi zrak,
vezmi si všecko,
udělej ze mě šílence či děcko,
zastři mi tvář světa,
proč jsi mne
učil číst ve všech tazích:
vražda v tváři muže,
v tváři země, světa,
zločin v tváři ženy,
prostoru, času;
ale Ty: Kde Ty jsi
v tváři světa
Bezbranný, Bezectný?

Kolikrát už mě odvedli, očíslovali a vyřadili,
zanesli, spočítali, zaregistrovali, zapsali
porovnali a vybrali
přidělili:
znamení věznic, lůžek, spisů a čertví čeho ještě a v čím jménu,
kde všude s roubíkem a v poutech jsem pozoroval stěnu
nikdy však poznán nebo zapomenut.

Ti lidé ubozí jsou jak čísla, která sami psali, –
já, já jsem zůstal tak, jak jste mě znali:
Sonka,
pošetilec, jemuž je cizí každá zem,
běs v ruce Boží jsem:

Ač cesta krušná, mám cíl a zastavit nemůže mě nic.

Jak chcete mučte si mě a klidně ještě víc!
Duste mě, zotročujte, navlečte provaz kolem hlavy
očísľujte si mě, když vás to tak baví –

mě žádná šibenice nezastaví,
směřuji k jedinému – Bohu vstříc.

Přikázání okradeného

Kdo vypráví ti rád,
že měl bys pracovat,
do ksichtu mu naplivej!
Vezmi, co tvého jest! Ale nežebrej.

Země

Já, Jano, věrně odevzdávám
svým potem téhle zemi daň.
Pět prstů má, můj pane, pravá,
pět prstů má i levá dlaň.

Pluh často skřípe o kamení
a v přísném taktu tlačím ho,
s koníkem ořu do setmění,
na bedrech osud svůj a jho.

Černou zem statkář pyšně ryje,
na mě jen tvrdý úhor zbyl.
Žeň skromná a chléb nakyslý je
a v hnízdě hlad se rozhostil.

Ruka mých věrných má pět prstů.
Levá i pravá, oddanost i vzdor.
My doma vzdáváme čest Kristu
a Iljičovi – oba jsou náš vzor.

A pod obrazy jejich hrají
si Ivan s Annou, naše krev.
Ó, Pane, velké cíle mají
ti, kteří slyší lásky zpěv.

Mé děti rostou za útlaku
Jak v poli šípký, bez vody.
Ó, Pane, ze svých ubožáků
Ty stavíš páteř svobody.

Když v sváteční dny do kostela
jdeme ruku v ruce pospolu,
ta jejich malá dlaň se celá
skryje v mé, plné mozolů.

Když jdeme k jitru tmavou cestou,
Všichni jsme pevní ve víře.
Podání ruky, tohle gesto
člověka zdvihá nad zvíře.

To pouto s přítomností váže
to, co se zdálo ztracené.
Budoucnost nesou pevné paže,
navzájem prsty spojené.

Pět prstů má, můj pane, pravá,
pět prstů má i levá dlaň.
Já, Jano, volám Tobě sláva
a shlížím obdělanou pláň.

S Vladimírem Iljičem Leninem

Neseme rudou vlajku – symbol změn,
to žehnající slunce, které hřeje nás.
Měli jsme sen a prorazili ven,
krvavým svítáním začíná náš den.
Vybojovali jsme svůj čas,
svůj vítězný a mocný čas –
jsme jeden lid a jeden hlas
Tady a Ted'!

Nestačí jenom vůli mít,
za pravdu musíme se bít,
ať rudá barva všude září:
Soudruhu, bratře, proletáři,
vpřed s rudou vlajkou, vpřed!
Proletáři, vzhůru cestou změn
do boje s Vladimírem Iljičem!
Básníku, mysliteli, dělníku; hned ted'
do bitvy spěšme, přišel náš čas –
Spravedlnost, to slovo vede nás!
Navěky bude znít její hlas.

Osvětimský testament

Můj život nebyl než ze smrti strach,
jenž sledoval mě hluboko v mém snění,
můj život – jelen, jenž mi v lese plách;
šance, již promeškal jsem, a už není.

Neklidné začátky. Měly však jednu vadu –
chybí jim konec, chybí dokonání.
Tak postávám vzadu
s bezmocí v dlaních.

Nemám nic k odkázání
než mámení a klam.
Můj život byl jen umírání
a smysl bytí jen v smrti nalézám.

Návrat

Na konci, stíhán bídou za nesnází,
syn do rodného domu utíká:
za starým prahem, přes nějž tiše vcházím,
modlitbu slyším – jen ta moje schází –
a vzhlížím k tomu, kdo mi odmyká.

Den vyhasíná, zahrady se topí
v šeru a soumrak sevřel pole v pěst.
Zasněžen, zavát do poslední stopy
je lehkovážný sen mých marných cest.

A náhle mizí hranice mé země,
z mrazivých mraků čiší chladný smích.
V šeru se lesknou louže krve temné
jak ohně, které hoří u mrtvých.

Noc prosincová na perutích šedých
vznáší se nad hřbitovním údolím,
v studených dálkách nebe pár hvězd bledých
se třpytí; srpek luny vládne jim.

Nad tichou zemí, mrazem ztuhlou v bocích,
zlá bouře plátno stínů prostírá.
Blíží se posel vyslán Boží mocí,
slyším ho, jak jde tou ledovou nocí.
To on mi dům mých otců otvírá.

Přeložil Radek Malý.

Hugo Sonnenschein, znám též jako **Sonka** (Kyjov 1889 – Mírov 1953) – slovácký, německy píšící básník židovského původu, anarchista, trockista, revolucionář. Autor mnoha básnických sbírek zpočátku expresionistického rázu, ve své době blízký přítel S. K. Neumanna či Ivana Olbrachta, bouřlivák a milovník, ale i mystifikátor vlastního osudu. V letech 1911–1914 se toulal Evropou, po válce spoluzakládal komunistickou stranu v Rakousku i Československu. Za druhé světové války byl v Praze zatčen gestapem a transportován do Osvětimi. S Rudou armádou se vrací do Moskvy, s českou exilovou vládou potom do Prahy, kde byl roku 1945 pro údajnou kolaboraci s gestapem znovu zatčen a mimořádným lidovým soudem odsouzen na dvacet let žaláře. Přes snahy znovuotevřít svůj proces v Mírově roku 1953 umírá.

Básně zde publikované jsou vybrány ze sbírek *Geuse Einsam von Unterwegs* (1912), *Slowakische Lieder* (1919) a *Schritte des Todes. Traumgedichte* (1964).